

Heinolan Kestävä Kehitys

Toimintaohjelma

2011-2016

Kestävän kehityksen kansalaisfoorumi

HEINOLAN KAUPUNGIN KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOIMINTAOHJELMA 2011-2016

Sisällysluettelo

Taustaa, visio, tavoitteet ja toimenpiteet

1. Kestävän kehityksen toimintaohjelman taustaa 4
2. Toimintaohjelma vuosille 2011-2016 4
3. Kestävän kehityksen pitkän aikavälin visio 4
  - Yhdyskuntarakenne
  - Luonnon- ja ympäristönsuojelu
  - Kestävät tuotanto- ja kulutustavat
  - Ihmisten hyvinvointi
  - Ympäristökasvatus
4. Kestävän kehityksen keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet vuosina 2011-2016 6
  - Suunnitelmallinen maankäyttö
  - Fyysisesti ja henkisesti hyvinvoiva väestö
  - Lasten ja nuorten tulevaisuuden turvaaminen

Toimintaohjelma 2011

1. Kestävän kehityksen päämäärät, tavoitteet, toimenpiteet ja vastuutahot
2. Kestävän kehityksen mukainen maankäyttö 7
  - Suunnitelmallinen maankäyttö
3. Luonnon monimuotoisuus 7
  - Arvokkaiden luontokohteiden suojeleminen
4. Puhtaat pohjavedet ja vesistöt 8
  - Pohjavedet säilyvät puhtaina
  - Vesistöjen tila säilyy hyvänä

5. Kestävät tuotanto- ja kulutustavat	8
Jätteiden synnyn ehkäisy ja hyvin toteutettu jätehuolto Ympäristövastuullisen yritystoiminnan edistäminen Kemikaalien käytön aiheuttamien haittojen vähentäminen	
6. Ihmisten hyvinvointi	9
Fyysisesti ja henkisesti hyvinvoiva väestö Lasten ja nuorten tulevaisuuden turvaaminen Ikääntyvistä kuntalaisista huolehtiminen Työllisyyden parantaminen Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen	
7. Ilmastonmuutoksen ehkäisy	10
Liikenteen päästöjen vähentäminen Lähiruoan käytön edistäminen Uusiutuvan energian suosiminen Hankintojen kotimaisuus ja kestävyys Energian säästäminen Ympäristötietoisuuden lisääminen Rakennusten rakentaminen kestäviksi, terveellisiksi ja energiaa säästäviksi	

Heinolan kestävän kehityksen kansalaisfoorumi
Heinolan ympäristötoimisto
Reumantie 2 B
18100 Heinolan kaupunki
P. 03- 8494 268

Etukannen kuva: Axel Filenius, Heinolan lukion 1. vuosikurssi

HEINOLAN KAUPUNGIN KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOIMINTAOHJELMA 2011-2016

TAUSTAA, VISIO, TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

1. Kestävän kehityksen toimintaohjelman taustaa

Heinolan kaupunginvaltuusto sitoutui kehittämään kaupunkia sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen kestävyuden pohjalta allekirjoittaessaan 15.4.1997 Aalborgin sopimuksen, joka on Euroopan kaupunkien ja kuntien sopimus toiminnasta kohti kestävästä kehityksestä. Samalla kaupunginvaltuusto päätti, että Heinolan kaupungille laaditaan oma kestävä kehityksen toimintaohjelma. Työ käynnistyi keväällä 1998 "Kohti kestävä kehityksen Heinolaa" –teemalla ja Heinolan kaupungin kestävä kehityksen toimintaohjelma 1999 – 2004 syntyi viiden kansalaisryhmän työn tuloksena. Työryhmät järjestäytyivät kestävä kehityksen kansalaisfoorumiksi, joka tiivistä laajan aineiston yhtenäiseksi ohjelmaksi. Toimintaohjelma oli kansalaisfoorumien näkemys siitä, miten kaupungin organisaatio, yritykset, yhdistykset ja muut yhteisöt sekä kansalaiset voisivat toteuttaa kestävä kehityksen periaatetta käytännössä. Ohjelma hyväksyttiin Heinolan kaupunginvaltuustossa 20.12.1999. Kansalaisfoorumi seurasi ohjelman toteutumista.

Heinolan kestävä kehityksen toimintaohjelma päivitettiin ensimmäisen kerran vuonna 2005. Ohjelman päivitystä varten kerättiin kansalaismielipiteitä yleisötilaisuuksissa, yhdistyksiltä pyydytin lausunnon sekä teemaryhmätyöskentelyllä. Näiden tapahtumien ja yhdistyksiltä saatujen lausuntojen pohjalta kestävä kehityksen kansalaisfoorumi kokosi kestävä kehityksen ohjelmaehdotuksen vuosille 2006 – 2010.

2. Toimintaohjelma vuosille 2011-2016

Toimintaohjelman toinen päivitys käynnistyi keväällä 2010. Heinolan kaupungin ympäristötoimi laati kyselyn vuosien 2006-2010 toimintaohjelman tavoitteiden ajankohtaisuudesta. Kyselyä jaettiin mm. Earth Hour-tapahtuman yhteydessä kaupunginkirjastossa, uimahallissa ja ympäristötoimistossa, ympäristö-neuvontabussissa toripäivien yhteydessä sekä useissa muissa yleisötilaisuuksissa kevään ja kesän 2010 aikana. Kysely lähetettiin myös yli 60 Heinolassa toimivalle yhdistykselle. Kyselyn tulosten perusteella kansalaisfoorumi valitsi ajankohtaisimmat kestävä kehityksen tavoitteet vuosille 2011-2016 Heinolassa.

3. Kestävän kehityksen pitkän aikavälin visio

Kestävän kehityksen keskeiset osa-alueet ovat ekologinen, kulttuurinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys. Yksi kestävän kehityksen pitkän ajan tavoitteista on ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen. Kestävä toiminta paikallistasolla vaikuttaa maailmanlaajuisten ongelmien ratkaisuun.

Seuraavassa on esitetty visio kestäväällä tavalla toimivasta Heinolan kaupungista.

Yhdyskuntarakenne

Yhdyskuntasuunnittelun ja rakentamisen lähtökohtana on aina hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin antama tieto. Ekologinen rakentaminen ja asuinalueiden kehittäminen yhteistyössä asukkaiden kanssa luovat viihtyisiä, turvallisia ja terveellisiä asuinympäristöjä. Joukkoliikenteen toimintaedellytykset on turvattu ja kevyenliikenteen väylien verkosto on helposti saavutettavissa ja tuo käyttäjänsä aina torille saakka. Oikoradan jatkaminen Heinolaan on yksi tavoite kestävän henkilö- ja tavaraliikenteen edistämiseksi pääkaupunkiseudun suuntaan.

Luonnon- ja ympäristönsuojelu

Heinolan luontoa koskevat tiedot on tallennettu kaupungin paikkatietojärjestelmään. Tietoja käytetään aktiivisesti kaikkien luonnonympäristöä muuttavien toimenpiteiden tai hankkeiden valmistelun pohjana siten, että arvokkaita luontokohteita ei tuhota. Tietoja uhanalaista lajeista ja merkittävistä elinympäristöistä päivitetään ja pidetään ajan tasalla. Luonnon monimuotoisuus on lisääntynyt tämän sekä uhanalaisten luontotyyppien aktiivisen hoidon ansiosta. Pohjavesialueille ei ole sijoitettu uusia riskikohteita ja vanhat riskikohteet on poistettu tai niiden riskienhallintaa on merkittävästi tehostettu. Vesistöihin kohdistuvaa kuormitusta on saatu vähennettyä parantamalla jätevesien ja hulevesien käsittelyä.

Kestävät tuotanto- ja kulutustavat

Yritykset ovat tiedostaneet ympäristöosaamisen merkityksen menestyksekkään yritystoiminnan edellytyksenä. Yritykset tunnistavat oman toimintansa negatiiviset ympäristövaikutukset ja pyrkivät aktiivisesti pienentämään niitä. Heinolaan on syntynyt uutta ympäristö- ja kierrätysteknologiaan ja puunkäyttöön perustuvaa yritystoimintaa ja uusia työpaikkoja. Kestävä taloudellinen kehitys tukee kaupungin yleistä kehittymistä.

Maatalousyrittäjien toimeentulo on turvattu mm. liitännäiselinkeinojen, tuottajien yhteismarkkinoinnin ja luomutuotannon lisääntymisen avulla. Heinolan kauppiaiden kilpailukyky on parantunut, kun ostajia löytyy oman kaupungin sisältä.

Kotimaisen puun käyttöä energian tuotannossa on lisätty merkittävästi, mikä on luonut uutta yritystoimintaa haja-asutusalueelle.

Kaikessa kulutuksessa pyritään luonnonvarojen, energian ja veden säästämiseen. Tarpeettoman tavaran ja erityisesti kertakäyttötuotteiden kulutuksesta on luovuttu. Palvelujen kysyntä on kasvanut. Syntyvien jätteiden kokonaismäärä on merkittävästi pienentynyt ja lähes kaikki jätteet hyödynnetään materiaalina tai energiana.

Ympäristöneuvonta on parantanut asukkaiden ympäristötietoisuutta.

Ihmisten hyvinvointi

Työttömyys on vähentynyt ja asukkaat ovat aktivoituneet toimimaan kotikaupunkinsa kehittämiseksi. Kulttuuri-, liikunta- ja muu harrastustoiminta on vilkasta. Ihmiset tuntevat Heinolan turvalliseksi asuinpaikaksi.

Kaikilla kaupungin asukkailla on mahdollisuus elää fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti hyvää elämää kaupungin eri osissa. Maaseudun autoituminen on pysähtynyt ja muuttoliike on kääntymässä taajamista kyläkeskuksiin.

Perheen merkitys ja arvo on kasvanut, mistä johtuen lasten ja nuorten syrjäytyminen on vähentynyt.

Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatus on osa arkipäivää päivähoidossa sekä kouluissa. Opetussuunnitelmissa ympäristökasvatus on toteutettu läpäisyperiaatteella. Päivähoitohenkilökunnan ja opettajien ympäristötietoisuuden taso on hyvä. Lasten ja nuorten suhde luontoon ja ympäristöön on läheinen ja myönteinen. Luontosuhdetta syvennetään mm. maaseutuopetuksen avulla.

Kuluttajille on tarjolla helposti saatavaa ja kansantajuista tietoa kulutuksen ympäristöystävällisistä vaihtoehdoista.

4. Kestävän kehityksen keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet vuosina 2011-2016

Suunnitelmallinen maankäyttö

- Käynnistetään koko Heinolan aluetta koskevan yleiskaavan valmistelu. Yleiskaavassa hahmotetaan tulevaisuuden muutoksia ennalta varaten omia alueita asutukselle, virkistykselle, luonnolle ja teollisuudelle, ettei kehitys pääse etenemään eri osa-alueita huomioimatta.

•

Fyysisesti ja henkisesti hyvinvoiva väestö

- Ylläpidetään terveyden hoidossa ainakin nykyinen taso turvaamalla hyvät perusterveydenhoitopalvelut.
- Arjen turvallisuutta parannetaan.
- Yhteisvastuuta kanssaihmisistä korostetaan ja huomioidaan avun tarpeessa olevat lähimmäiset.

Lasten ja nuorten tulevaisuuden turvaaminen

- Lapsiin ja nuoriin panostetaan, sillä tulevaisuuteen tähtäävät ratkaisut vaikuttavat merkittävästi heidän elämäänsä. Lapsille perustetaan oma tulosalue, jonka piiriin kuuluvat neuvolat, päiväkodit ja perusopetus.
- Lasten kunnon ylläpitämiseen, liikuntaan ja mielekkääseen tekemiseen varataan riittävästi resursseja. Asennekasvatuksella tuetaan lasten ja nuorten itsensä hoitamisen ja terveyden ylläpidon omaksumista jo pienestä pitäen.

TOIMINTAOHJELMA 2011-2016

Kestävän kehityksen päämäärät, tavoitteet, toimenpiteet ja vastuutahot

1. Kestävän kehityksen mukainen maankäyttö

Tavoite: Suunnitelmallinen maankäyttö

- Heinolan kaupungin omistamien alueiden maankäytön kokonaissuunnitelma laaditaan. Suunnitelmassa ratkaistaan mille alueille ohjataan rakentamista ja mitkä alueet jätetään yleiseen virkistyskäyttöön.
- Käynnistetään koko Heinolan aluetta koskevan yleiskaavan valmistelu. Yleiskaavassa hahmotetaan tulevaisuuden muutoksia ennalta varaten omia alueita asutukselle, virkistykselle, luonnolle ja teollisuudelle, ettei kehitys pääse etenemään eri osa-alueita huomioimatta.
- Kaupunkirakenne säilytetään tiiviinä ja yhtenäisenä palvelujen saatavuuden takaamiseksi.
- Haitalliset ympäristö- ja sosiaaliset vaikutukset estetään hyvällä suunnittelulla.
- Kansallisen kaupunkipuiston alueelle laadittua hoito- ja käyttösuunnitelmaa noudatetaan.
- Rantoja otetaan harkiten rakentamiskäyttöön.

Vastuutahot: Heinolan kaupungin tekninen toimi, hankkeiden suunnittelijat

2. Luonnon monimuotoisuus

Tavoite: Arvokkaiden luontokohteiden suojeleminen

- Heinolan kaupungin omistamille maille perustetaan uusia luonnonsuojelualueita.
- Uhanalaisten lajien esiintymisalueita hoidetaan lajien elinvoimaisuuden parantamiseksi.
- Lähteikköalueet säilytetään luonnontilaisina ja rakennettuja lähteitä ennallistetaan.
- Annetaan maanomistajille ja asukkaille koulutusta ja valistusta luonnon arvoista ja niiden huomioon ottamisesta.
- Suunnittelu- ja rakentamishankkeiden suunnittelussa selvitetään luonnonarvot.
- Uhanalaisista lajeista ja elinympäristöistä kootaan uutta tietoa virallisista lähteistä, paikallisilta asiantuntijoilta ja luontoharrastajilta kaupungin paikkatietokantaan.

Vastuutahot: Heinolan kaupunki (tekninen toimi, ympäristötoimi, rakennusvalvonta), Hämeen - Uudenmaan metsäkeskus, Päijät-Hämeen

3. Puhtaat pohjavedet ja vesistöt

Tavoite: Pohjavedet säilyvät puhtaina

- Maankäytön suunnittelulla ja lupakäytännöllä ohjataan pohjavesille haitallisia toimintoja pois tärkeiltä pohjavesialueilta.
- Kasvipeitteen ja maannoskerroksen poistamisesta pohjavesialueilla vältetään pintavesien valumisen ja pohjavesien yleisen nuhraantumisen estämiseksi.

Vastuutahot: Heinolan kaupungin tekninen toimi ja ympäristötoimi, Tiehallinto

Tavoite: Vesistöjen tila säilyy hyvänä

- Kuivakäymälöitä suositetaan loma-asutuksessa.
- Kunnallinen vesihuoltojärjestelmä järjestetään haja-asutusalueen asutuskeskittymisiin vesistöjen suojelemiseksi jätevesikuormitukselta.
- Haja-asutusalueiden jätevesihuollon järjestämistä edistetään tiedotus- ja neuvontatoiminnalla.
- Vesistöjen tilasta sekä tilaan vaikuttavista tekijöistä tiedotetaan aktiivisesti. Vesistöjen käyttäjille annetaan ohjeita ja tarvittaessa määräyksiä vesistöjen suojeluun liittyvissä asioissa.
- Organisoidaan yhteistyössä vesistöjen käyttäjien ja omistajien kanssa vesistöjen kunnostushankkeita sekä laaditaan ohjeistusta sopivista hoitomuodoista.
- Hulevesien johtaminen vesistöihin kosteikkojen, laskeutusaltaiden tai maaperäkäsittelyn kautta.

Vastuutahot: Heinolan kaupungin ympäristötoimi, tekninen toimi, rakennusvalvonta; osakaskunnat, kylätoimikunnat, Hämeen ely-keskus

4. Kestävät tuotanto ja kulutustavat

Tavoite: Jätteiden synnyn ehkäisy ja hyvin toteutettu jätehuolto

- Kaupungin hankinnat tehdään suurissa erissä yksittäispakkauksia välttäen.
- Vältetään kertakäyttöastioiden käyttöä.
- Tiedotetaan aktiivisesti jätteiden aiheuttamista haitoista, keinoista välttää jätteen syntyä ja jätteiden hyötykäytöstä.
- Järjestetään opastettuja asukasretkiä jätteenkäsittelypaikoille.
- Hyötyjätteiden erilliskeräilyä haja-asutusalueella tehostetaan.
- Hyödyntämiskelpoiselle rakennusjätteelle järjestetään keräyspaikka ja jatkokäyttö.
- Yrityksille annetaan tehostettua jäteneuvontaa.

Vastuutahot: alueellinen jätehuoltoyhtiö, Heinolan kaupungin yksiköt, erityisesti hankintatoimi, sosiaalitoimi ja ympäristötoimi; kylätoimikunnat

Tavoite: Ympäristövastuullisen yritystoiminnan edistäminen

- Yritykset tekevät energiansäästösuunnitelmia ja suosivat luonnonvaroja säästäviä tuotantomenetelmiä.
- Materiaalitehokkus huomioidaan kaikessa tuotannollisessa toiminnassa.

Vastuutahot: yritykset

Tavoite: Kemikaalien käytön aiheuttamien haittojen vähentäminen

- Tiedotetaan aktiivisesti kemikaalien käytön aiheuttamista haitoista ja haitallisten kemikaalien ympäristöystävällisistä vaihtoehdoista.
- Siirrytään vaarattomampien kemiallisten aineiden käyttöön.
- Noudatetaan kemiallisten aineiden varastointiohjeita.
- Tiedottaminen kuntalaisille kunnan alueella käytössä olevista kemikaaleista ja niiden sijainnista.

Vastuutahot: yritykset, Heinolan kaupungin tekninen toimi

5. Ihmisten hyvinvointi

Tavoite: Fyysisesti ja henkisesti hyvinvoiva väestö

- Jokaisen omaa vastuuta oman terveyden ylläpidosta korostetaan (esim. tupakoinnin lopettaminen, liikunnan lisääminen). Ennaltaehkäisevistä toimita tiedotetaan.
- Keväistä katupölyä vähennetään.
- Parannetaan esteettömyyttä kaikilla tasoilla ja otetaan huomioon mm. kuulo-, näkö- ja liikuntaesteisten erityisvaatimukset.
- Ylläpidetään terveyden hoidossa ainakin nykyinen taso turvaamalla hyvät perusterveydenhoitopalvelut.
- Arjen turvallisuutta parannetaan.
- Yhteisvastuuta kanssaihmisistä korostetaan ja huomioidaan avun tarpeessa olevat lähimmäiset.

Vastuutahot: Heinolan kaupungin sosiaali-, terveys- ja vapaa-aikatoimi, järjestöt, seurakunnat, Heinolan mielenterveyskeskus, Heinolan työyhteisöt,

Tavoite: Lasten ja nuorten tulevaisuuden turvaaminen

- Lapsiin ja nuoriin panostetaan, sillä tulevaisuuteen tähtäävät ratkaisut vaikuttavat merkittävästi heidän elämäänsä. Lapsille perustetaan oma tulosalue, jonka piiriin kuuluvat neuvolat, päiväkodit ja perusopetus.
- Lasten kunnan ylläpitämiseen, liikuntaan ja mielekkääseen tekemiseen varataan riittävästi resursseja. Asennekasvatuksella tuetaan lasten ja nuorten itsensä hoitamisen ja terveyden ylläpidon omaksumista jo pienestä pitäen.

Vastuutahot: Heinolan kaupungin sosiaali-, terveys- ja vapaa-aikatoimi, järjestöt

Tavoite: Ikääntyvistä kuntalaisista huolehtiminen

- Vanhusten kotona asumista tuetaan jo varhaisessa vaiheessa panostamalla kuntouttavaan toimintaan sekä vanhusten kotihoitomahdollisuuksia tuetaan.
- Vuosittain kartoitetaan 75 v. täyttäneiden asukkaiden tilanne talouden, sairauksien, kotiaavun, turvallisuuden ja sosiaalisten suhteiden kannalta. Jokaiselle henkilölle laaditaan henkilökohtainen suunnitelma välttämällä liikaa holhoamista.
- Kannustetaan 75 v. täyttäneitä aktiivisempaan liikuntaan.

Vastuutahot: Heinolan kaupungin sosiaali- ja terveystoimi, järjestöt

Tavoite: Työllisyyden parantaminen

- Edistetään ja kehitetään etätö- ja etäpalvelumahdollisuuksia hyödyntäen valtakunnallista kehitystä ja kehittämällä Heinolalle omat sovellutukset.
- Vuorotteluvapaan sekä osa-aikatyön tekemisen mahdollisuutta edistetään.
- Kehitetään maaseudun palveluyritystoimintaa.
- Kaupungin hankinnoissa pyritään suosimaan kotikunnan yrittäjiä.

Vastuutahot: Heinolan kaupunki, työvoimatoimisto, yritykset, järjestöt

Tavoite: Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen

- Lasten oikeutta olla lapsi edistetään mm. rajoittamalla tv:n ja internetin käyttöä.
- Lapset huomioidaan. Työelämän ja perheen yhteensovittaminen tehdään helpomaksi lasten vanhemmille.
- Vanhempien lastensa kanssa kotona viettämää aikaa arvostetaan.
- Nuorten työpajan toimintaa jatketaan.
- Painotetaan kaikkien yhteisvastuuta lapsista ja nuorista.
- KiVa-koulutoimintaa pidetään yllä kaikissa kouluissa.

Vastuutahot: Heinolan kaupungin sosiaali-, terveys-, koulu-, nuoriso- ja vapaa-aikatoimi, järjestöt, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, seurakunnat, työvoimatoimisto, aikuiset, yrittäjät

6. Ilmastonmuutoksen ehkäisy

Tavoite: Liikenteen päästöjen vähentäminen

- Kevyen liikenteen väylät rakennetaan niin, että niitä pitkin on pääsy ydinkeskustaan kaikista suunnista ja myös haja-asutusalueelta.
- Kouvolaan parantaminen kirkonkylästä Kouvolaan rajalle ja kevyen liikenteen väylän rakentaminen sen varteen.
- Kevyen liikenteen väylien ympärivuotisesta kunnossapidosta huolehditaan.
- Oikoradan jatko-osuus pyritään saamaan Heinolaan.
- Pyritään tekemään ihmisille joukkoliikenteestä kannattava vaihtoehto verrattuna yksityisautoiluun.

Vastuutahot: Heinolan kaupungin tekninen toimi, Tiehallinto, VR

Tavoite: Lähiruoan käytön edistäminen

- Kaupungin ruokahuollossa jatketaan käyttämään mahdollisimman paljon kotimaisia elintarvikkeita sekä lähialueen lähi- ja luomutuotteita.
- Lähiruoan lisääminen kaupungin ja seurakunnan laitoksissa yhteistyössä Lahden hankintakeskuksen kanssa.
- Lisätään innostusta ruokapalvelun henkilökunnalle lähiruoan käytöstä.

Vastuutaho: Heinolan kaupungin ruokahuolto, seurakunnat

Tavoite: Uusiutuvan energian suosiminen

- Kotimaisen bioenergian käyttöä lisätään.
- Lämpöpumppujen, maalämmön ym. käyttöä lisätään.
- Tiedotetaan aktiivisesti energiantuotannon ympäristöhaitoista ja energiantuotannon ympäristöstävällisistä vaihtoehdoista.
- Kaupungin kiinteistöissä siirrytään käyttämään itse tuotettua ekosähköä (mm. aurinkokeräinten käyttö).
- Tuetaan bioenergiaa tuottavia yrityksiä ja tutkitaan mahdollisuuksia bioenergian tuottamiseen Heinolassa (mm. tuulivoimaselvitys).
- Tutkitaan biomassan käyttö energiantuotantoon (jätevedenpuhdistamo). Laaditaan alueelta selvitys biopolttoainelaitoksen rakentamiseksi.
- Aurinkopaneelien käyttöä lisätään.

Vastuutaho: Heinolan kaupungin tekninen toimi, Motiva

Tavoite: Hankintojen kotimaisuus ja kestävyys

- Kaupungin tavarat ja palvelut pyritään hankkimaan ensisijaisesti kotimaasta.
- Tiedotetaan kotimaisten ja lähialueiden tuotteiden suosimisen merkityksestä terveyden, ympäristön ja kansantalouden kannalta.
- Pyritään siihen, että kaupungin hankinnat olisivat kestäviä, pitkäikäisiä ja vähän energiaa kuluttavia.
- Arvioidaan tapauskohtaisesti ennen uusia hankintoja tai remontteja, onko niille oikeasti tarvetta.

Vastuutaho: Heinolan kaupungin organisaatio

Tavoite: Energian säästäminen

- Uusissa kiinteistöissä ja kiinteistöremonteissa pyritään alentamaan energian ja veden kulutusta käyttämällä uusinta tekniikkaa.
- Kaupungin omistamissa kiinteistöissä toteutetaan energiansäästöohjelmassa esitetyt toimenpiteet.
- Energian- ja veden säästön keinoista ja hyödyistä tiedotetaan.
- Muutetaan katuvalaisimet LED-valoiksi.
- Kaupunki osallistuu energiansäästöön kannustavien teemapäivien järjestämiseen (autoton päivä, energiansäästöviikko, Earth Hour, ympäristöviikko).

Vastuutaho: Heinolan kaupungin organisaatio

Tavoite: Ympäristötietoisuuden lisääminen

- Kotien ympäristötietoisuutta ja kestäviä elämäntapoja edistetään lehtikirjoituksin ja jaettavin teemaesittein.
- Koulujen ja päiväkotien ympäristökasvatusta ylläpidetään.
- Neuvontaa jätehuollosta ja kestävästä kehityksestä lisätään aikuisille.
- Kaikki päiväkodit, koulut ja oppilaitokset ottavat ympäristökasvatuksen osaksi toimintaansa.
- Päiväkodit, koulut ja oppilaitokset tekevät oman ympäristökatselmuksen sekä laativat oman kestävästä kehityksen toimintaohjelman.

Vastuutaho: Heinolan kaupungin organisaatio

Tavoite: Rakennusten rakentaminen kestäviksi, terveellisiksi ja energiaa säästäviksi

- Rakennusten sijoituksessa huomioidaan energiansäästönäkökohdat ja kaavoituksessa vältetään kaavoittamista epäedullisille alueille.
- Rakentamiseen valitaan ympäristön ja terveyden kannalta parhaat materiaalit.
- Rakennukset eristetään tehokkaasti energian säästämiseksi huomioiden riittävä ilmanvaihto.
- Rakennusmateriaalina suositetaan kotimaista puuta.
- Kuntalaisille tiedotetaan energiatehokkaasta rakentamisesta ja lämmitysjärjestelmistä rakennusvalvonnan neuvonnan yhteydessä.
- Harkitaan passiivitaloratkaisua rakennettaessa uusia kohteita.

Vastuutaho: Heinolan kaupungin organisaatio, rakennusvalvonta, rakentajat, suunnittelijat